

րոր: «Այսպէս սխալմամբ գրքերը մի-
ջատը գրքերը կաղնոյն պտուղը կարծուած
է»¹: Պապասինեան ալ յիշած է, ինչպէս
որ իր վկայութեան մէջ տեսանք աշխա-
տութեանս սկիզբը, «Եւրոպացիք երկար
ատեն Գրքերը կաղնեղալար տունկին
պտուղը նկատեցին: Իսկ Հայերը ու Պար-
սիկները կրկին ծաղրած են այդ գաղա-
փարը, ու միշտ պնդած են թէ որդեր էին
որ կը շինէին այս կարմիրը ներկը իրենց
մարմիններուն մէջ, և ոչ թէ տունկերը»²:
Հայերուն և Պարսիկներուն կողմէ այս
պտուղի գաղափարը ծաղրուելուն մասին
ես բան մը չեմ գիտեր, և նոյն իսկ ստի-
պուած եմ խորհիլ որ այդպիսի բան մը
չէր կրնար ըլլալ, քանի որ թէ Հայ և
թէ Թուրք լեզուներն ունին յիշք կամ
ծաղիկ (ծաղկոած) բառերը գրքերը նման
քոչինկիին համար, որուն փոխանակ որդան
կամ գրքերը ըսելու՝ լաւ համարած են ծա-
ղիկ կամ չիչէք ըսել: Ուրեմն որոշ է որ
անոնց կողմէն ալ ծաղիկի հունտ, պտուղ,
հատիկ կամ չոր ծաղիկ նկատուած էր:

Հնագոյն Հայ մատենագրութեան մէջ
ծաղիկ, ըստ Հայկազեանի «ճնունդ բուսոց,
որպէս և տնկոց՝ նախ քան զպտուղն կամ
զսերմն», եւն նկատուած էր, այսինքն
բառական ուղիղ իմաստով: Բայց, ըստ
իս քոչինկիին Թուրքիա և Հայաստան
մուտքով հաւանաբար ժե դարէն սկսեալ
ծաղիկ և ծաղկել բառերն ունեցան փո-
խարեբական իմաստ, այսինքն ծաղիկով
ներկել ծաղկել, քոչինկիով գունաւորել,
զարդարել: Այս իմաստով պէտք է առնել
բառերս միջնադարերուն:

* * *

Որդանէն զատ Հայաստանի ծանօթ էր
Լայքա, և Տորոն, որոնց մասին ուրիշ
առիթով այլուր պիտի խօսիմ:

1. New Standard dict. of the English lang.
Funk & Wagnall.

2. Կոչնակ 1927 էջ 396.

ԽԱՆ. - «Գրքեր» (Kirmiz) քիմիական տարազին
(տես էջ 32) ճշտագոյն ձեւն է C22 H20 O13, որ է
Acide Carminique = Rouge de Cochenille.

